

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 11. h.
Expedice se nachází u
města Pešti na masném
trhu v 1. poschodí.
Za inserty platí se
mimo kolek 30 kr. za
řádek 3 kr. poprvé,
2 kr. podruhé.

DALIBOR.

Předplácí se: půll. 1 zl.
50 kr., celor. 3 zl. r. č.
S poštou: půll. 1 zl.
70 kr., celor. 3 zl. 40 kr.,
rak. čísla.
Pro státy německé: půl-
letně 1 tol., 8 nov. gr.
celoročně 2 tol. 16
nov. gr.

Časopis pro hudbu, divadlo a umění vůbec.

Odpovědný redaktor: Emanuel Meliš.

Gospodine pomiluj ny — Svatý Václave, nejstarší chorální zpěvy české.

Když v IX. a X. století křesťanství se v říši velkomoravské a v Čechách rozšiřovalo, sbližovali se řečtí a latínští věrověstové k sobě. Od toho času se zachovalo podání asi tisíc let v lidu, že po dobu sv. Vojtěcha u nás slovanská liturgie, řeckým obřadem (ritus) zavedena, přednost měla. Vojtěch sv. nastoupiv za Boleslava II. přijímám Nabožného r. 983 biskupství české, přislíbil, že latinskému ritu vítězství v diöcesi své pojistí.

Pročež zřetel svůj obrátil k zpěvům chrámovým a opatřil starodávné nápěvy textem českým. Původu tohoto jest i jmenovitě národní hymna: „Gospodine pomiluj ny,“ zpívána až podnes v hlavním chrámu Pražském, již tradice apoštolům slovanským sv. Cyrillu a Methoději připisuje. Hymna ta zpívána již před narozením sv. Vojtěcha v bitvách. V čas pobytu svého v Římě 992 neopomenul sv. Vojtěch od papeže Jana XV. povolení vymoci, aby píseň ta zpívána byla v slovanštině při mši místo Kyrie eleison.

Povolením tímto ulehčil se nemálo průchod ritu latinskému, neboť co dříve v cizím bulharském nářečí zpíváno bylo, zavznělo nyní bezprostředně z plného srdce — v materštině, řeči české. Zmiňuje se již v XIV. století, že píseň ta dle uzavření Pražské synody každou neděli a svátek — při mši svaté a před kázáním ve všech farních chrámech biskupství od lidu slavně zpívána byla. Časem však změněno ustanovení toto; kdežto ovšem připomenouti sluší, že zpěv „Gospodine“ nikoliv jen v chrámě, nýbrž i při nastoupení trůnu a volbě biskupů, při slavnostech národních, v bitvách, jako ku př. v bitvě proti králi Belovi II. (13. července 1260) zpíván byl; konečně i v čas náramného sucha od r. 1039 na hrobě sv. Vojtěcha a následkem arcibis. mandátu r. 1667. — Nebylť tedy zpěv tento jen církevní a slavnostný, nýbrž i národní, a pročež jest i pamětným z ohledu národ-církevního, historického a filologického.

Jak jsme výše pravili, zpíván zpěv tento povolením papeže Jana XV. při denní mši sv. místo Kyrie eleison.

Když pak za časů děkana Pražského (1333) napotomního arcibiskupa Arnošta zpěv i při ranní mši sv. zaveden byl, zpívána píseň sv. Vojtěcha v Pražském hlavním chrámě od 24 kleriků — v jiných pak městských chrámech, jako ku př. v Budějovicích, v Plzni, Kutné Hoře, Klatovech atd. od tak

zvaných literatů. Obyčej ten trval až po leta 1653—54; zvláště v neděle a svátky času velkonočního ku konci slavné zpívané mše — jak Bolelucky co svědek udává; — později však a až po nynější dobu zpívá se starožitný a veleslavný choral ten s průvodem varhan, kdykoli monštrance z kaple svatováclavské k hlavnímu oltáři neb odtud zpět do kaple přenesena bývá. A sice zanotí choralisté i lid předně píseň „Sv. Václave“ a pak „Gospodine pomiluj ny.“

Nejstarší text choralu jest následující:

Gospodyne pomiluj ny.
Isa Xre. pomiluj ny.
Ty si spasa wsseho mira.
Spasyz ny y uslyss
Gospodine hlasy nassy.
Day nam wssem Gospodine
Žizn a mir v zemi.
Krleš. Krleš. Krleš.

Již Hájek ve své kronice české (1541 fol. 89) podává text pod jménem sv. Vojtěcha. Pražský probošt a podbiskup Šimon Brosius vydal jej za časů 30leté války tiskem zároveň s překladem latinským.

V neúrodném roce 1667, pro nedostatek deště — nařídil Pražský děkan Sebastian Zbraslavský (jelikož dle mandatu arcib. konsistoře píseň sv. Vojtěcha v celé zemi při procesích zpívána byla, aby choral ten i s písní „Sv. Václave“ znovu a sice česky i latinsky se odzpěvoval, čímž právě tyto nejstarší choraly české i v cizině v známost vešly.

Arnošt z Pardubic, nastoupiv biskupství Pražské, zavedl ke cti sv. Václava, patrona země české, chvalozpěv, jehožto skladatelem dle histor. svědectví sám byl. Tím nabyta úcta k sv. Václavu, jehož ostatky v hlavním chrámě Pražském se nalezají, důležitého národního významu; — píseň však sama, možná že dle starších nápěvů uspořádaná, brzkého rozšíření. Nástupce Arnoštův udělil 40denní odpůstky těm, kteříby píseň tuto v čas kajicný nábožně zpívali. Tak se stalo, že píseň „Sv. Václave“ skoro oblíbenější byla, nežli o mnohem starší choral „Gospodine pomiluj ny.“

L. P. 1497 přišel král Vladislav II. z Uher do Prahy a byl zde přítomen vigilií slavnosti přenesení ostatků sv. Václava, konal pobožnost svou v oratoriu hlavního chrámu Páně. Tu prý zjevili se mu patronové země české sv. Vojtěch, Zykmund a Vít, jakoby opustivše hrobky své v kapli svatováclavské zapěli píseň: „Svatý Václave.“ I ustanovil

tedy Vladislav 15 choralistů a poručil jim, aby vždy po ranní mši sv. do zmíněné kaple vešli a zde slavně píseň tuto zanotili. Pořádek bohoslužebný (čili vlastně Matutinum v Pražském hlavním chrámu) nově zřízen kapitulárním usnešením 10. července 1616, pak vepsán do breviáře Pražského. Dle toho připadá konec zmíněné ranní mše na první hodinu kanonickou, počínající o půl osmé ráno. V tom čase jest Matutinum ukončeno, první hodina začne intonováním apoštolského vyznání víry, načež se choralisté k odzpívání písně „Svatý Václave“ do kaple ubírají. Pešina zjevně dí: Peracta matura (hora media octava) incipit Prima ex horis cannonicis cum D. Athanasii symbole quotidie; qua finita processio fit ex choro ad sacellum S. Venceslai, choralibus, juxta piam Vladislai Regis institutionem, cantantibus responsorium etc.

Pobožnost ta koná se s malým rozdílem až po dnešní dni. Každého rána a odpoledne zaznívají podivuhodné akkordy písně svatováclavské, kteráž původně pozůstávala z 12 řadků, k nimž později více slok k účtě ostatních patronů zemských připojeno — celek však co drahocenná památka narodu česko-slovanského se zachoval. Zní pak píseň původně:

„Svatý Václave — Vévodo české země, — Kníže náš! Pros za ny (nás) Boha — Svatého Ducha. Kyrie eleison.“

„Nebeské jest dvorstvo krásné: — Blaze tomu, ktož tam dojde. — Život věčný, oheň jasný — Svatého Ducha. Kryste eleison.“

„Pomocy my tvé žádamy — Smiluj se nad námi! — Utěš smutné, zažeh vše zlé — *) Svatý Václave! Kyrie eleison.“

Jestli to věru podivuhodné, že po čas náboženských rozběrů za časů krále Václava IV. (1405—1419) starobylý choral tento nezanikl ani změněn byl. I Husité nosili na svých válečných štítech refrain: „Svatý Václave! Vévodo České země, kníže náš! Pros za ny Boha svatého Ducha. Kyrie eleison.“

A taktéž nalazáme obě zde opsané písně nejen v četných zpěvnících utraquistů, nýbrž i v obsáhlých častokráte kolosálních kancionalech literátů — spolků vyzdvižených od císaře Josefa — po nichž se i dnešní vokální zpěvy chrámové zachovaly.

S.

Beethovenovy sonaty.

S krasovědeckého stanoviska posuzuje A. z E.

(Pokračování.)

Sonata G-dur (op. 31 čís. 1.)

Tato sonata dýchá právě takovou veselost jako sonata pastoralní, avšak v jiné barvitosti. Vedle zvláštnosti tu a tam rozhodně vynikající převládá Mozartovský způsob vyjádření. Rozpoložení mysli v *první větě* (G-dur Allegro vivace, $\frac{2}{4}$ takt) jest humor. Hned první motiv je duchaplný, rozmarem sršící; krátký tento charakteristický motiv, jenž druhou hlavní periodu, čtvrtou skupeninu sonat naznačuje,

vyniká důtklivou rytmikou. Když byl motiv tento v mnohonásobných metamorfosách buď zlomkovitě neb nákresovitě vystoupil, vyřine se originalní dolů a nahoru pádící chod oktáv, jenž na fermatě v hlubokém D náhle umlkne. Na to vystoupí první motiv znova v stejném rytmickém postupu, až v H-dur druhá téma plna libosti zavzní a až ku konci první části převahu má. Až ku vchodu druhé témy podobá se celý způsob vyjádření se ručeji přes skaliska se vrhajícímu, o rozsedliny se odrážejícímu, jenž své potočiště nachází a se klidně rozšíří. Při nastoupení druhé části opustí opět své potočiště a znova rozvinuje se ono divadlo. Ještě jednou slyšet klidné proudění druhé témy. Toto střídavé uspůsobení činí větu velmi zajímavou a svěží, spolu také nejznamenější celého díla. Druhá věta (C-dur, Adagio grazioso, $\frac{3}{8}$ takt) vyniká lahodností a vroucností motivu, bohatým jeho a rozmanitým provedením, libeznou barvitostí; je však zcela v Mozartově duchu citěno a utvořeno, a zdá se být trochu rozvláčné. Poslední věta (Rondo Allegretto, G-dur, $\frac{4}{4}$ takt) nemá harmonického vývinu, jistého rozpoložení mysli, jednotnosti ve výrazu. Marx naznačuje její charakter tak, že má celek pohodlně se ploužící mysl, již po dlouhém zkypření zpaní. Tato pohodlně ploužící mysl a toto ohnivé kypění jsou ovšem dva živlové, z nichžto věta sestává, kteří však k organické jednotě se nesloučili. První moment vyjádřen jest jasně v začáteční témě. Je zcela Mozartovská. Dále je to podrobena pochodu kvašení; avšak jak se mi zdá děje se mu násilí. Významný je však tento pochod kvašení; neboť v něm obsaženi jsou živlové pozdějšího Beethovena. Avšak při kvašení to zůstane; zčištění chodu se nedosáhne; závěrek není od počnutí adagia bez zvláštnosti; je to hledání nového výrazu, nového uspůsobení. Předchozí kvašení má ostatně vyšší význam, by se totiž skladatel vymkl z Mozartova vplyvu; není to pouze hudební kvašení, psychologické pohnutky jsou jim za základ položeny.

Sonata D-moll (op. 31, čís. 2.)

Sonata tato je po sonatě Cis-moll nejznamenější dílo přechodní periody, pro kterouž též Beethoven zvláštní lásku míti se zdá, jelikož tuto sonatu jak se praví v pozdějších letech v společenských kruzích často předvedl. *První věta* (D-moll, Allegro, $\frac{4}{4}$ takt) je nejvynikající. Zde rozprostírá se opět celá mohutnost náruživosti jako v Cis-moll sonatě. Rozpoutaná naruživost jest základním rozpoložením této věty. Výraz tohoto stavu duševního je skutečně dramaticky rozkvašený, zvláštní drastické síly, na nejvyš individuálně oživený, k nejmožnější určitosti zvýšený. Proud vášně objevuje se časem co udušen a v běhu zastaven. Jsou to místa „Largem“ poznamenaná a ze skutečně mluvícího motivu utvořena, recitativně uspůsobena. Věta hned tím počíná, že to jako otázka na osud, zdaž mysl bojovati musí. Po prvním krátkém rozkvašení náruživosti lze slyšet ještě jednou onu otázku, pak úplný výlev a úplné se rozprostření bolestné vášně. Na začátku druhého dílu vystoupí motiv důrazněji třikrát po sobě, by nejprudší bouři vyvolal. Konečně utichne tato na A-dur akkordu. Nyní prodírá se v mluvících tónech motiv plný snažně prosícího, úpěnlivého výrazu. Však nadarmo; vnitřní

*) Nenávist k Němcům vymyslela v předešlých stoletích přídavek: „Vyžeň Němce, cizozemce, svatý Václave!“ jakož vyzvání, aby se z vlasti vypudili.

boj počíná znova: teprv na konci umlkne temně a tiše bublají. Jaká to pravdivost v tónech! To je opět kus *hudební básně*, výtvar z určité základní myšlenky. Z této strany souvisí tato věta s druhou hlavní periodou. Hudební sloh, formální uspůsobení, ano i hlavní motivy Allegra: to vše upomíná přec jen na Mozarta; základ Mozartovského uspůsobení ještě prozírá; zvláštnosti, kterážto se v Cis-moll-sonatě jeví, není zde dosáhnuto. To také platí o druhé větě (Adagio B-dur, $\frac{3}{4}$ takt). Určitého, poetického obsahu nedá se tu zapřít; hudební motivy jsou jasnějším, určitějším, živějším jich výrazem; avšak celý způsob výrazu není ještě ryze Beethovenovský. Bychom u poetického obsahu stáli zůstali, pravíme, že v tomto Adagiu vyniká podivuhodná hloubka a vroucnost citů, čisté rozpoložení mysli. Je to blažený poklid po oné vnitřní bouři, jež se duše zmocnila; vnitřní mír, jenž v této první témě spočívá. Brzy však prodírá se nejhlubší vnitřní pohnutí v otřesených prsou, proud tlačících se citů zvedá dmoucí se prsa, až v druhé témě v F-dur tlak tento se ukonejší a jasnější kmit útěchy do vnitra vpadne. Z těchto momentů rozprádá se věta dále, anto se opět střídavě a v jiné barvitosti objeví. V posvátném rozpoložení mysli s nádechem zanícení končí skladatel; dosáhl poklidu, po němž bažil — boj je úplně vybojován. Však nyní rozprostře se na tomto základě říše fantastického rozmaru. Tento charakter nalazáme v *poslední větě* (D-moll, Allegretto, $\frac{3}{8}$ takt), rozhodně naznačen. Sestává, přísně-li se to vezme, jen z dvou motivů. Hlavní motiv na začátku sestává pouze ze *čtyr* not — opět krátký a charakteristický motiv druhé hlavní periody, kterýž u velké rozmanitosti ve všech tóninách opsán a jistou bizarní svévolností udržen jest. Druhý motiv má jen *tři tóny* v sekundovém kroku, jimž jaksi mlhou mrzutosti se obestře. Vůbec má celek temnou, divokou barvitost, kteráž zmírněna jest zvláštním fantastickým dechem, jenž ji probíhá. Skutečná bolest, vnitřní boj a vnitřní žaly *nejdou* bezprostředním psychologickým *základem* tohoto obrazu, nýbrž jen temným *pozadím*. Na první pohled zdá se tato poslední věta ve svém vzácném rouchu býti pouhou kapricí, hrou subjektivního rozmaru. Avšak hlouběji-li vnikneme, zpozorujeme tenké nitky, které ji s předcházejícími větami spojují, tak že celá sonata se co důsledně a jednotně vyvinutý ústroj objeví. Fantasticko-humoristické rozpoložení, které naposled vítězně z boje vystoupilo, stane se základem nového útvaru.

(Pokračování.)

Z cestopisu kapelníka Václ. Zavrtala.

Zajatý Donizetti.

Konečně uzřeli jsme pobřeží Neapolské a brzy na to hrozila nám vstříc nejdivočejší část Apeninských hor — Abruz. Severozápadně za námi vztýčoval se vysoko přes celé, sverpé pohoří kopec Gran Sasso d'Italia, 8934 stop vysoký — nejvyšší to bod italského poloostrova co hrozící gigant.

I tu to šlo v hučící rychlosti dále a já neuzřel hudebníka loupežnického národu Abruz, a nadarmo zaznívala v uchu mém Auberova romance:

Hle tam na návrší
muž statný, smělý dlí,
v rukou on pušku má,
aj, vždyť ho každý zná!

Nadarmo namáhal jsem své oči, já ho neviděl — toho rytířského náčelníka loupežníků Fra Diavola. Ovšem není člověk v Abruzách velmi jist a to za příčinou pánů Birbantů a Masnadierů, které zde již od dávných časů své řemeslo provozují. Avšak tito lidé jsou musikalní a znají spůsoby; to dokazali.

Donizetti byl totiž z Benátek do Neapole pozván, aby pro tamnější divadlo San Carlo operu složil. Tenkrát nebylo ani párníků ani železnic a skladatel musel v poštovském voze Abruzzami jeti. Jeho vždy hotová Musa ukolébala jeho fantasi v nejkrásnější melodii, když strašné „Sta!“ (stůj) mu do uší zahřmělo. Okamžitě byl vůz obklopen. Z divokých pohledů těchto pánů, které od paty až k hlavě ozbrojeni byli, poznal ihned Donizetti jejich přání. Postilion a konduktér zdáli se již býti uvykli těmto výjevům, a přesvědčení jsouce o bezužitečnosti každého odporu slezli docela pohodlně dolů a trpělivě očekávali, co se dít bude. Co měl Donizetti dělati? Proti takové přemoci něco začít, bylo by bývalo pošetilé. Očekávalť tedy také trpělivě, až na něho řada přijde. Tu přiblížil se k vozu muž, jehož rozkazující pohled a lepší šat prozrazoval, že bude as náčelníkem této vybrané společnosti; otevřel dvířka a žádal ho dosti zdvořile slézt. Donizetti uposlechl. Tu mu bylo sděleno, aby veškeré své zlato, své hodinky, prsteny roztomilému panu náčelníkovi loupežníků odevzdal.

„Ecco, ecco!“ pravil Donizetti mrzutě a vyprázdnil své kapsy; „ale teď mne nechte odejít!“

„Nikoliv pane! Z vašich klenotů je vidět, že ještě více peněz máte. Půjďte laskavě s námi a zůstanete tak dlouho pod naší ochranou, dokud výkupné peníze, které ještě ustanovíme, z Vaší dědiny na jisté místo se neuloží!“

Tu neplatilo žádné „ma Signori“ (ale pánové); nýbrž Donizetti byl do jejich středu vzat a rychle šlo se do kopce. Co zatím šibeniční kandidati svěží a veselý sbor s tak výtečnými hlasy zapěli, že se zajatý maestro udržeti nemohl, aby jim hlučně „bravi“ nevolal. Loupežníci započali znova a Donizetti byl celý nadšen, až najednou vykřikl: „U časa to není dobře!“ Loupežníci pohlíželi udiveně na smělého opravovatele, jenž se opovážiti mohl, je napomenouti, a volali súsměškem „O che gran maestro!“ (ó jaký to velký mistr). Donizetti zapomněl docela kde se nacházel, a myslel před sebou viděti bezpochyby choristy v divadelní zkoušce a obořil se na ně: „Maladetti cani, chi lo sa meglio io o voi! Jo il compositore e voi gli asini, stupidi!“ (Zatrolení psi, kdo to zná lépe, vy neb já! Já skladatel a vy blbí oslové!)

Loupežníci s podivením na sebe pohlíželi a nevěděli, co se s nimi děje. Tu předstoupil náčelník a smekna klobouk, tázal se ho po tichu: „Chi siete Eccellenza?“ (Kdo jste Vašnosti?) „Jsem *Donizetti*!“ odpověděl mistr hlavu pozvedna.

„Il maestro Donizetti!“ (mistr Donizetti!) zvolali loupežníci s podivením, smekli před ním své klobouky a chtěli před ním na kolena padnouti; tu však náčelník to zabránil

zvolal: „Počkejte, počkejte! to by mohl každý říci. Ale je-li ten pán Donizettim, tedy ať nám složí novou operu!“ Na to pošeptal vedle stojícímu loupežníkovi něco do ucha. Tento pokynuv hlavou, rychle se odstranil. Donizetti se smál a tázal, zdaž také noty znají? Všechny odpověděli, že ne. „Nuže tu vám opera ničehož nespomůže. Ostatně nezdržujte mne a nechte mne odejít. Když za určitý čas s operou hotov nebudu, ztratím nejen svůj honorár, nýbrž budu muset impresari velkou sumu peněz co náhradu zaplatit.“

„Pazienza, pazienza, un momento, Eccellenza,“ (Trpělivost, trpělivost na okamžik, Vašnosti) odvětil mu náčelník.

Po mnohém hádání se ze strany Donizettiho a po mnohém napomínání k trpělivosti se strany loupežníků přišel as za půl hodiny odstranivší se loupežník s konduktérem.

„Je tento pán mistr Donizetti?“ volal na konduktéra náčelník.

„Ano!“ odvětil tázaný a vytáhl svůj pas, v němž zjevně stálo: „Poštovní vůz pro mistra rytíře Donizettiho.“

„Pro větší jistotu máte tuto vládní pas,“ pravil Donizetti, vytahnuv z kapsy svoje listiny.

Náčelník prohlídnuv je pozorně, vrátil je Donizettimu nazpět, smekl před ním klobouk a řekl uctivě: „Prosím tedy za odpuštění pane mistře,“ a rozkázal udivenému skladateli všechny peníze a klenoty navrátiti.

S velkou radostí uposlechli loupežníci, hnali se k mistrovi libajíce mu ruce a šosy a přísahali slavně a věčně, jej až do *Caserty* doprovodit. Vůz, který beztoho již dříve od vyslaných loupežníků zastaven byl, na krátkých vedlejších cestách spěšně dohonili. Jako vítězoslávce vsadili skladatele do vozu a dále uhanělo se se zpěvem čerstvých a svěžích sborů do *Benevento*, kdež se hudební hrdlořezci ztratili, a opět na místě, kde se koně přeměňovali, mistra dohonili. Ještě mnohý den zažil Donizetti na cestě se svými novými přátely; učil je některým ze svých sborů a přál si mnohého z výtečných tenorů této počestné banditské společnosti získat pro svou operu na jeviště. Obdržel ale poučnou odpověď „Ognum mestiere è onorevole, quando se connusce i suoi doveri.“ — (Každé řemeslo je čestné, jen když známe jeho povinnosti). Na to nemohl mistr ničeho odpověděti a za několik dní, kdežto loupežníci zbožňovaného mistra v skutku až do *Caserty* doprovodili, bylo skoro oběma stranám za těžko se rozloučiti, a z obou stran stiskovali si vřele ruce a poslední „dunque a rivederci“ (Tedy na shledanou) bylo snad z obou stran upřímně myšleno. Tak vypravoval mi náš starý veslař cestu Donizettiho do Abruz.

A. N. Věrstovský.

Životopisný nástin.

(Pokračování.)

Velmi krásně vyjímá se hymnus, který pro tenkrát v Moskvě přebývajícím znamenitou zpěvačku Catalani složil. Hymnus ten zpívala donna Fillis. Roku 1841 napsal k slavnosti otevření nového malého divadla vítěznou ouverturu. R. 1831 napsal pro koncert ochotníků, odbývaný ve prospěch

sirotek po zesnulých na choleru, hymnus se sborem a orchestrem, na slova Jazykova: „Велике Господъ“ (Veliký jest Hospodin). Hymnus tento došel skvělého provedení v „blahorodném shromáždění“ (благородное собрание) od více než 500 ochotníků a prvních umělců vedením skladatele — a byl jak tenkrát, tak i při posledním opakování provázen ohromným potleskem.

Krom uvedených již skladeb složil ještě velkolepý vojenský hymnus k slovům A. Chvostova, kterýž provozován byl při hlídce vojenské v Penzě u přítomnosti cara Aleksandra Pavloviče od více než tisíc hudebníků a zpěváků; na prosbu A. V. Kukolníka a hraběte Orlova Dějsova větší vojenskou kantatu se sbory, pak při zahájení „spolku milovníků ruské krásovědy“ (русской словесности), jíž údem též byl Věrstovský, větší hudební skladbu se sbory a recitativy, při níž znamenitý tragik P. S. Močalov přednášel báseň s průvodem harf; konečně při slavení stoletého jubileum moskevské university velebnou kantatu k slovům S. P. Ševyрева. Netřeba dokládati, že všechny tyto skladby vesměs se potkaly s všeobecnou pochvalou. —

Po jistý čas osvědčil se také Věrstovský co příčinlivý buditel taneční hudby. Nechtíce zde podati seznam všech jeho výtvorů v oboru tomto, uvádíme zde toliko dvou polských, jež na se obrátily všeobecnou pozornost. První z těchto skladeb byla napsána pro ples moskevské dvorní společnosti, při oslavení korunovace Gosudara Nikolaje Pavloviče, druhá při otevření nového moskevského paláce (blíže Moskvy). I v baletní hudbě pokusil se Věrstovský: — na žádost bývalého baletního mistra Didla složil několik půvabných kusů k výtečným baletům.

Pro jednohlasový zpěv s průvodem piana složil Věrstovský na sta romanci, kupletů a arií, z nichž zejména uvádíme píseň Fiory v dramě „Рославиевъ“ (Roslavlěv) a pak píseň Nasti v dramě „Кремневъ“ (Kremněv). Na tuto píseň složil Vieuxtemps výtečné potpourri pro housle.

Z jeho skladeb pro piano zachovala se tiskem sonata, věnována Fieldovi, z koncertních jeho skladeb zasluhuje zvláštní pozornosti výborné potpourri pro anglický roh, jež bylo provedeno v Petrohradě v koncertě filharmonické společnosti od bývalého solisty Ferlendisa.

Vůbec musíme žet, že při takovém ohromném množství výtvorů v každém oboru hudby, jak vokální tak instrumentální, Věrstovský velmi málo pečoval o zachování svých skladeb. Velmi málo jich vyšlo tiskem, ale velmi mnoho jím samým jich přišlo ku ztrátě, a valná část jich zahynula při požáru velkého moskevského divadla. Mimo toho nalezá se ještě v bibliotece skladatelově více než třicet svazků partitur rozličných jeho spisů. Všechny jeho výtvoxy jsou nepochybným důkazem znamenitého jeho talentu a získaly mu slávy, k níž neodnímatelné má právo, jakož i na úctu a uznalost současníků a na nesmrtelnost u potomstva, jelikož on jest tvůrcem národní ruské opery. Jeho skladby provívá takový duch, kterýž jest tak blízký, tak rodný ruskému uchu, že bezděky je přijmeš za výtvor národa ruského, za píseň ruskou, a přec není to píseň ruská, není to výtvor národa, jest to výtvor skladatele, uspokojující všechny požadavky národnosti a vyhovující všem výminkám umění. V tom ná-

rodním duchu, který provívá všechny skladby Věrstovského, chová se tajemství, jež je činí tak brzy, tak všeobecně národními, jež přecházejí ve všeobecné dědictví a stávají se populárními — a tudíž zasluhuje Věrstovský nidarmo jméno ruského národního skladatele.

On jest v ruské hudbě tím, čím jest v ruském básnictví Kolcov. Písně Kolcova nejsou zrovna ruské písně — ty to poznáváš a citíš — ale jeho písně obsahují v sobě tolik národního, že takový činí na nás dojem, jako ruská píseň, toliko u větším rozměru, jakožto výtvar umělý. Ruský národ nezpívá tak, on by ale musil tak pěti na požádání vzdělaného ucha. V takovém poměru nachází se též hudba Věrstovského. Ona rovná se k ruským národním motivům, jako básně Kolcovy k slovům ruských národních písní. Uvedli jsme naschvál tento příklad, abychom v porovnání lépe objasnili zásluhy Vě-

stovského o hudbu v Rusku, tajemství jeho vplyvu na srdce, tajemství jeho všennárodnosti a pospolu tím významnost, kterou tento skladatel míti musí, jakožto jeden z tvůrců ruské opery.

První opera Věrstovského která se v scénu uvedla, byl „Панъ Твердовскій“ (Pan Tvěrdovský) k níž text napsal M. N. Zagoskin. Ačkoli látka této opery v celku není ruská, tak jest přec vzata z jedné legendy rodného nám národa polského. První provedení této opery mladého umělce došlo ohromného úspěchu a skoro všechna čísla této opery utkvěla brzy v paměti obecnstva. Připomínám n. p. romanci, duet z této opery „Я иду противъ невѣрныхъ“ (Já jdu proti nevěrným), již s nadšením všichni pěli zpěváci a zpěvačky tehdejšího času.

(Pokračování.)

Feuilleton.

Dopisy z Čech a Moravy.

Z Blanska. (Beseda.) Dne 24. srpna odbývala se zde první národní beseda v knížecí restauraci na Klepáčově. Vlastimilovnému p. starostovi Blanskému Charvátovi s rázným výborem tamním přísluší přední zásluha o zařízení této ušlechtilé zábavy. Výtečný Pavel Křížkovský neopovrhl pozváním do skromného městečka našeho, by sbory řídil. Okolo 6 hodin zahájil besedu přiměřeným proslovem p. Andrlík, rázný našinec v Blansku. Obecenstvo vyznačilo horlivou snahu jeho hojným potleskem. Pak následoval krásný sbor Křížkovského „Utonulá.“ Provedení ovšem sboru toho bylo mistrovské. P. Pieta přednášel na to několik národních písní tak vroucně, tak něžně, že se mu tuším všechna srdce do kořán otevřela. Sbor „Cikáni“ od Vogla došel velké obliby. Pak jsme slyšeli „Milencův stesk“ od Horáka a Riegrovu „Kovářskou“, kteroužto p. Peka tak rázně zpíval, že jsme s ním všichni, ani útlých rukou nevyjímaje, v duchu bušili a přehlušili skutečná kladiva obrovská, jež hned vedle restaurace dnem i nocí vzdorné železo rozbijí. Následovali ještě: „Na Prahu“, sbor od Veita; „Na mou vlast“ od Pivody a „Gdě je slavská domovina?“ sbor od Vintra. Naposled opakovala se ještě „Utonulá“ na počest Jeho Jasn. pana knížete Salma, ježto v druhé polovici besedy zavítav mezi nás, hromovým: „Sláva, ať žije!“ uvítan i vyprovázen byl. Sotva dozněly poslední zvuky sboru pěveckého, spustila výborná kapela hornická ouverturu ze slovanských nápěvů od Tittla a provedla ji chvalitebně. Bylo by žádoucí, aby tato obratná kapella nás seznámila též s novou ouverturou na národní písně „Vlastou“ od Ed. Nápravníka, která všude velké obliby dochází.

Z Lomnice. Dne 26. srpna odbývali jsme ve zdejším kostele mši tichou zanašeho výtečníka Karla Havlíčka Borovského. Mši sloužil náš pan farář D. A. Šalk a spolek zapěl „dies irae“, večer jsme odbývali společenskou večeři a bylo nás účastníků 63, pozděj jsme zapěli několik písní. Dne 31. srpna účinkoval spolek na besedě národní v Libuni, čistý výnos tento bude obětován našim Lomnickým pohořelým, bude Vám již známo, že u nás 43 domů a městská radnice vyhořela, oheň vyšel dne 29. srpna odpoledne ve čtyry hodiny a počítá se škoda přes 100,000 zl., pro nás to jest kruté neštěstí. — Přijdouc do Libuně udělali jsme zastaveníčko tamnějšímu panu kanovníkovi P. Antonínu Markovi, v osm hodin byla potom beseda, přednášeli jsme: „Novonárodní“ od Jos. Soukupa, „Na vlast“ od Láblera, „Cikáni“ od F. A. Vogla, „Píseň cestujících po vlasti“ od Frant. Abta, „Naprej“ od Jenka, potom na vyzvání ctěného obecnstva „Kde domov můj?“

(ik.) **Z Nákla.** (Beseda.) Již po několik let odbývají se zde s velkým úspěchem besedy, které velice k probuzení národnosti přispívají. Neméně zdařilá byla beseda, která se zde dne 24. srpna ve prospěch zdejší školy odbývala. Ředitel této besedy je náš horlivý učitel p. O. W., jenž ouverturu od Tittla výborně řídil. Skladba tato pronikla každého posluchače a došla velké obliby. P. O. W. slíbil nám v příští besedě nejnovější ouverturu na slovanské národní písně „Vlastu“ provést, na kterouž se velmi těšíme. Ze sborů došly znamenitého úspěchu jmenovitě „Naprej“ od Jenka a „Lovecká“ od Ed. Nápravníka. Zvláštní zásluhu o přesné a správné provedení sborů dobyl si pan sbormistr Jan W. Deklamace přednesly velmi zdařile sl. Fr. Veinerovala, p. Hřivna a p. Behul. Tentokráte

musím si stěžovati na Olomúcké Slované které navzdor pozvání k besedě se nedo-vili. Až přistě doufáme, že naši zábavou nepohrdnou. Uslyšíme prý v příští besedě některé písně od Fr. Pivody „Ztracené srdce“ a Jos. Bergmanna „Česká krev a srdce české“, se sborem, které je jakož i jiné sbory a deklamace k nám přilákají.

Z Netolic. (Beseda.) Mohu Vám radostnou zprávu podati, že duch národní mocně veškeré naše obyvatelstvo uchvátí. Jmenovitě nastal v našem sotva rok starém z pěváckém spolku čilý ruch a pro jeho rázné smýšlení rádi bychom viděli, kdyby si jméno „Perun“ osvojil. Dne 31. srpna uspořádal k oslavení uzdravení cisařovny pěknou besedu v sále u Plamin-grů. Beseda otevřena byla rázným sborem „Gdě je slavská domovina“ od Wintra. Mimo tento slyšeli jsme sbory „Loveckou“ od Ed. Nápravníka. — „Láska a mládí.“ — „Horo, horo,“ které dobře nastudovány a zdařile provedeny byly. Mladistvá panna Cecilie K. přednesla s úspěchem kus pro piano a p. Kočí sonatu pro piano a housle od Beethovena a p. Havelka roztomilé impromptu, kteréž značné pochvaly došli. Konečně slyšeli jsme Bendlův dvoj-zpěv „Umlklo stromů šumění,“ v němž se p. Michálek, žák p. Gregory vyznamenal, pak „Kovářskou“ a deklamace „Já jsem Čech“ a „Bericht na krajzamt,“ v nichžto p. Řiha a p. Gregora vynikli. (ř.)

Z Poděbrad, 5. září. (Slavnost Turinského.) Dne 4. září slavilo město naše desítiletou památku úmrtí rodáka svého básníka českého, Fr. Turinkého, narozeného v městské radnici dne 16. listopadu 1796 a v pánu zesnulého dne 4. září 1852 v Praze, pohřbeného ale na Pouchově u Králové Hradce, kdež vezdejší pozůstatky jeho po boku tchánově odpočívají. Radnice, kdež Turinský se narodil — otec jeho byl

městským úředníkem — byla vkusně věnci z květin uvitými ozdobena; uprostřed nad vchodem nalezal se vkusný nápis: „Zde narodil se dne 16. listopadu 1796 František Turinský;“ a s věže na náměstí vlál prapor národních barev, maje po boku vícero menších praporů. O 10. hod. z rána ubíral se z radnice s městskou radou v čele zástup ctitelů Turinského do chrámu Páně ku zádušním službám božím. Slavné requiem Láblerovo chorálně přednesl pod správou ředitele Jos. Stolly náš zpěvácký spolek velezdařile. O 2. hod. odpoledne byla společná hostina u p. R. Šimáka, švagra zvěčnělého Turinského. Při hostině pronešení jsou připitkové: slavné památce Turinského a zdaru rodiště jeho od p. purkmistra, na zdar p. hostitele a všech pozůstalých jeho přátel, na počest p. purkmistra V. Hráského a veškeré městské rady, jakož i domácího a přespolečného duchovenstva a výboru slavnostního. U večer o hod. 7. dávána v místnostech městského divadla, dle programu v těchto listech již uveřejněného slavnostní beseda. I dopadla velezdařile. Zvláštní potěšení připravil nám p. B. Šimák, chvalně známý pianista pražský, bratr švagra neboštika Turinského, svou koncertně vzdělanou národní písní: „Teče voda, teče,“ již při všeobecném potlesku na žádost obecenstva opakoval, jakož i neméně v skutku uměleckým přednesem III. věty ze sonaty Cis-moll od L. Beethovena na piano. Ne menšího potěšení měli jsme též z rodačky naší, 14leté dcery našeho statečného p. purkmistra V. Hráského, jenž sprovázena jsouc p. B. Šimákem na pianě, přednesla zdařile na housle „Víněk národních písní“ od B. F. Sl. M. Boučková provedla mistrně svou „Nevěstu“, deklamovanku od J. Nerudy, a zpěvácký spolek zvláště se vyznamenal ve sboru „Odvedeného prosba“ od P. Křížkovského. — U večer byla radnice osvětlena.

Ze Sobotky. (Otevření besedy.) Duch společenský a národní počíná se u nás zmáhati. Sotva zřízen tu byl odbor hospodářského spolku, tu již opět slavili jsme otevření zdejší občanské besedy a to sice dne 1. září v městském pěkně ozdobeném divadle. Provozovány byly: ouvertura z národních písní od Tittla; sbory „Já jsem Slovan“ od Vašáka; „Šumí Labe“ od L. Zvonaře, pak sólové zpěvy a deklamace „Česká muzika“ od Adamce, proslov od J. S., „Vysloužilce“ atd. Provedení bylo dobré, některých kusů i výtečné. Kojíme se naději, že více podobných zábav nyní prožijeme a máme za to, aby se k tomu cíli zvláštní komité zřídilo, které by o hudební část péči vedlo; neboť i v hudbě musíme pokračovat a nové skladby provozovat. Zdar Bůh. J. Ř.

(L.) **Z Tišnova.** (Beseda.) Dne 24. srpna odbývala se při valném účastenství beseda spojená s tancem, kterouž se zase národní duch u nás takřka oživil. Množ-

ství rolníků, měšťanů, zvláště velká síla hostů z okolí dostavil se k této besedě. Též jsme zočili několik dívčinek v národním kroji dle vzorku „Lady,“ což zvláště zajímavé bylo. Přednášel se čtyry sbory, z nichžto nejvíce „Já jsem Slovan“ od Vašáka a „Naprej“ od Jenka se líbily. Po prvním sboru přednesla sl. Padeviethova Pivodova píseň s hlubokým citem a došla velké pochvaly. Národní písně zapěla sl. Dvořákova tak něžně a krásně, jak toho písně tyto požadují. V deklamaci vynikla sl. Kopřivova a p. Z., kterýžto poslední „Vysloužilce“ deklamoval. V příští besedě uslyšíme prý roztomilou žertovnou píseň „Šotek“ od Jos. Bergmanna a dva žertovné sbory: „Radostné cestování“ a „Vávra“ od Ed. Nápravníka, kteréžto u Fleischera v Praze tiskem vyšly. O besedu naši získali si zvláště p. Celár a p. Plačovský vytrvalostí a čilostí svou dík a zásluhu.

Z Vodňan. (Beseda.) Zdejší statní studující uspořádali dne 31. srpna besedu, v nížto zdejší zpěv. spolek účinkoval. Program byl zajímavý a přilákal hojných posluchačů. Mimo pěkný proslov od P. Fr. Schönbecka slyšeli jsme dva Veitovy sbory, totiž: „Pozdravení pěvcovo“ a „Na Prahu,“ ježto zpěv. spolek správně a velmi precizně přednesl. Pan P—k zapěl „Dvě slze,“ píseň od Fr. Suchánka, s příznivým výsledkem. Sl. S. přednesla na pianu variace na národní píseň „Teče voda, teče“ od Bedřicha Šimáka uhlazeně a velmi zdařile. Mimo tyto slyšeli jsme charakteristickou baladu od Gregory, pak deklamace „Slze vlastenek,“ ježto sl. Ž. významně a cituplně přednášela, dále „Obranu mužského pohlaví“ od Bělohrobského, ježto byvši od p. H. výborně přednesena, velmi se líbila. Palma toho večera náleží však panu P—skovi, jenžto efektní a výborně zosnovanou fantasií „České perle“ na národní písně od Eduarda Nápravníka s takovou bravurou, s takou sběhlostí a s takým hlubokým citem přednesl, že veškeré obecenstvo k hlučnému potlesku a bouřlivé pochvale uchvátil a ji na všestrannou žádost opakovati musel. Pak následoval ples, jenž až do bílého rána trval.

Kronika zpěv. spolků.

Veškerým zpěváckým spolkům v Čechách a na Moravě. Bratrský pěvecký pozdrav! Naše rodiště — Lomnici u Jičína — stihlo 29. srpna kruté neštěstí. 43 domů s radnicí proměněno v několika hodinách v pusté rozvaliny, v nichž blaho více než 100 rodin pohřbeno, neboť jejich jediným jméním byl příbytek a řemeslnické potřeby — a toto vše stalo se obětí rychlosti plamenů. Naše městečko, ležící v horách, jest chudé; tu však již podruhé stihnuto právě v nejchudší své části strašlivým požárem. Obec i měšťanstvo jsou tak znuzeny, že

nemůžeme sami sobě pomoci; protož hledáme svou spásu v dobročinnosti útrpných srdcí. My — jediný to spolek v Lomnici — obrali sobě nyní za přední úkol, pomáhati všemi silami našim ubohým pohořelým, *prosíme Vás tedy jménem našeho krutě stíhaného města, byste dobročinným skutkem ověřili svoji pěveckou dráhu, byste některou z produkcí ve prospěch našich pohořelých uspořádali.* Veškeré příspěvky přijímá níže psaný předseda. Zpěvácký spolek „Bořivoj“ v Lomnici u Jičína.

Předseda:

Jindřich Velebín Mastný.

— Pan Antonín Helpert, akademický malíř v Praze, daroval zpěváckému spolku „Buryanu“ v Ledči dva skvostné a umělecky vyvedené obrazy na spolkový prapor. — Zpěvácký spolek Vlašimský přijal jméno „Blaník“ a stanovy jeho jsou již úředně potvrzeny. — Nově zřízený zpěv. spolek Skutečský přijal jméno „Rubeš.“ — Zpěv. spolek ve Vysokém přijal jméno „Krakonoš.“ — Zpěv. spolek v Poličce přijal jméno „Kollár.“ — Slavnost svěcení praporu zpěv. spolku v Slaném odročena jest následkem nepředvídaných překážek na neurčitý čas. — V Hermanově Městci přednesl tamnější zpěvácký spolek při národní besedě: 1. „Hlahol“, pochod pro mužský sbor od L. Procházky. 2. „Dar na rozloučenou“, sbor od Veila. 3. „Žárlivý holoubek“, sbor od Hynka. 4. „Kde domov můj“, sbor od Hellera. Dále byly provozovány dvě hudební skladby: „Variace“, solo pro housle od Artota; solo pro housle, variace ze zpěvobry „Dcera pluku.“ — Při besedě v Jaroměřicích byly předneseny následující sbory a hudební kusy: „Na Moravu“ a „Jihoslovanská modlitba před bojem“, sbory od Vojáčka. „Čech“, dvojzpěv od L. Procházky. „Národní“ od Grünberga. „Husar.“ „Všecko, jen pravdu ne.“ „Hudební zápas.“ Beseda končila s písní „Hej Slované“. Čistý výnos věnován jest na oltář Cyrillo-Methodějský pro kostel Jaroměřický. — Zpěv. spolek „Ratibor“ v Hořicích světil dne 31. srpna krásnou slavnost; byl mu odevzdán skvostný prapor, jež mu ušlechtilé paní a dcery Hořické věnovaly. Vystavěno 7 bran, z nichž jedna na začátku ulice Hradecké, jedna na začátku ulice Miletské a pět v ulici sv.-Gotthardské, kudy měl jíti průvod slavnostní. Okolo poledne přijeli hosté zpěv. spolků a sice: Pernštýna 3 (výborové), Hradeckého 46, Lubora (Novobydžovského) 7, Záboje 28, tak že bylo s Hořickými 140 zpěváků. Po 3tí hodině počal slavný průvod od domu pana starosty Kuncce. Mezi kostelem a láznemi stála ozdobená tribuna pro paní kmotry, které zde s praporem očekávaly, pro pány kmotry a výbor slavnostní. Zavzněl sbor Jelenův „Zazní plese“ a p. Kunc zahájil krátkou srdečnou řečí slavnost vděčně, zpomenuv

mladé paní Erbenové, která měla největší zásluhy o praporek. Potom zavzněly chorál Svatováclavský, na to pěkná řeč kmotry paní Srbové. Dále provedeny byly sbory „Já jsem Slovan“ od Vašáka a „Na Prahu“ od Veita. Praporek „Ratibora“ podobá se praporu Pražského „Hlaholu“; na těžké hedbávné látce červené vymaloval mistr Q. Manes bílého českého lva a na druhé bílé straně znak města Horic a Ratibora (varyto) s ozdobnými arabeskami. Na širokých stužkách vyšito jest heslo „Ratibora“ „Zpěvem k srdci, srdcem k vlasti. Odznak Ratibora je lyra s českým lvem uvnitř a s modře emailovaným nápisem „Ratibor.“ Spolek čítá 82 údů. — Zpěvácký spolek „Buryan“ v Ledči slavil dne 31. srpna svěcení praporu. Před zatloukáním hřebu zavzněly chorál Svatováclavský, pak sbory „Na Prahu“ od Veita, „Kde domov můj?“ a při besedě uspořádané ve velké zahradě p. Pospíšila sbory „Naprej“ od Jenka a „Šumavan“ od Jirgesa, které správně provedeny byly. — V Záhřebě v Chorvátsku založil se, jak Chorvátské listy oznamují, zpěvácký spolek „Horvatsko pjevačko društvo „Kolo.“ Za předsedu spolku zvolen jest p. Jirí Zlatarovič, za sbormistra p. S. Lžičar (Čech), za administrátora A. Dutkovič, za tajemníka Jan Benkovič, za pokladníka Vinkler, za archiváře Ferd. Šaj. V brzkou uspořádá spolek zábavu, v nížto kromě kadryly z národních chorvátských písní od Lžičara provedeny budou sbory „Kde stánek můj?“ ve sbor od Hellera, „Gdě je slavská domovina“ od Jos. Vintra, „Staročeská“ od Škroupa, „Husitská“ od Krova, ve sbor od Hellera, „Slovan“ od Vašáka a „Odvedeného prosba“ od Křížkovského.

Ochotnická divadla.

V Brezně (na Slovensku) hráli tamnější ochotníci dne 17. m. m. „Nalezenec,“ veselohru ve 2 jednáních a „Dva přátelé a jeden kabát,“ veselohru v jednom jednání. Obecenstvo bylo velmi početné. Mezi dějstvím překvapil obecenstvo pan Mudra, tamnější učitel a výborný hráč na fortepiano a p. Dr. Dvořák na flétnu. Hra těchto pánů a ochotníků byla výtečná. — Divadelní ochotníci v Jílovém uspořádali v neděli dne 7. září představení veselohry „Pošta na Sebranicí“ a „Prodaná láska.“ — Divadelní ochotníci v Nymburce uspořádali dne 7. září představení „Díblík, šotek z hor,“ čistý výnos určen k účelům domácím. — V ochotnickém divadle v Pardubicích na Veselce uspořádáno na den 6. září představení „Husicka z Podháje“ a dramatický žert „Studenti na svátcích.“ Čistý výnos určen ve prospěch zařízení nového ochotnického divadla.

Z ciziny.

(Dop. pův.) Z Moskvy. (Crha. — Nápravník.) Četl jsem jednou v Dali-

boru, že nestává snad orchestru, v němž by nějaký Čech neúčinkoval. Pravdivost tohoto výroku se při mé cestě po Rusi mnohokrát potvrdila. V Oděse, v Kijevě, ve Varšavě nalezl jsem naše rodáky buď v orchestru neb co soukromé učitele. Přišel do Moskvy, našel jsem i zde několik krajanů jmenovitě hudebníky p. Krále, Rybu, Havrána. Před nedávnem přibyl sem p. Crha, fagotista Pražského divadelního orchestru, a přijal místo u zdejšího divadla. Jeho národní strannost počíná zde táti a kojím se nadějí, že z něho bude rádný syn vlasti, který na povolání vstoupí do orchestru budoucího národního divadla. Dozvěděv se zde, že náš krajan pan Eduard Nápravník v Archangelsku u kněžny Yusupovové prodlévá, předsevzal jsem si ho navštívit. Pan Ed. Nápravník je štíhlý mladík, asi 23letý, z Bejstě v Čechách rodilý, horlivý vlastenec a jak jsem později seznal, duchaplný skladatel. Žijet zde na dosti příjemný způsob; chodí na hony a přináší často bohatou kořist z kánat, havranů a vran sestávající domů. Zajíců zde není k spatření, a objeví-li se nějaký, hned je na něj 8 pušek namířeno a celé vesnice ho pronásledují. Také se učil, jak mi pravil, koňmo jezdit, avšak bujný kůň ho jednou tak nemile vyhodil, že mu další chuť k cvičení se zašla; za to však obětuje své prázdné hodiny komponování. Hrátky mi nejnovější své skladby, v nichžto nevšední hloubku ducha a citu osvědčil. Mimo dvě menší písně od Chmelenského pro bas uvedl též básně „Otročník“ do hudby a sice pro bas s průvodem orchestru. Hudba k básni této je v pravém smyslu slova vlezdařilá a činí již s průvodem pianu znamenitý účinek, kterýž však charakteristickou instrumentací ještě větší síly nabude. Jedna z největších vzácností v paláci kněžny Yusupovové jest knihovna, která 25.000 svazků čítá. Pan Nápravník odebere se ve 3 nedělích do Petrohradu, co zatím já zpáteční cestu do vlasti nastoupím. J. L.

Obzor umělecký.

Divadlo. Záhřebský divadelní spolek vypsál cenu za nejlepší historické drama v jihoslovanském jazyku, při čemž cenou poctěni byli: P. Dr. Jan Subotič za historické drama „Zvonimír“ první cenu 300 zl., — druhou cenu 200 zl. r. é. dostal P. Eliáš Okrugič za veselohru: „Sto za jednoho,“ — třetí cena 100 zl. byla p. Rastko Markovičovi za překlad Schillerovy „Panna Orleanská“ udělena.

Hudba. Ignác Aszmayer, c. k. první dvorní kapelník, zemřel dne 3. srpna ve Vídni v 73. roku svého stáří. Aszmayer narodil se dne 11. února 1789 v Solnohradě, měl Tad. Gerla za učitele zpěvu, Ondřeje Brunmeyra za učitele pianu a varhan a zdokonalil se v hudbě pod Michalem Haydnem. Jsa 18 let star, byl varhaníkem v klášteře u sv. Petra. Při otevření musejního sálu složil kantátu „Worte

der Weihe“ a později oratorium „Die Sündflut“. R. 1815 přišel do Vídne a našel v dvorním kapelníku p. Eyblerovi otcovského přítele. Mnoho jeho skladeb došlo chvalného uznání. Roku 1824 stal se Aszmayer kapelníkem kůru, r. 1825 c. k. dvorním varhaníkem, r. 1837 dvorním mistokapelníkem. Celá pozornost Aszmayerova obrácena byla k slohu kostelnímu. V posledních letech svého života složil mnoho komorních skladeb. Ještě na smrtelné posteli udělil mu J. M. císař zlatý záslužný kříž s korunou.

Z Prahy.

České divadlo. 2. září. Veškeré tři hry, jež se tohoto dne dávaly — „Kniha III. kapitola I,“ dle francouzského od J. Novotného; „Vychovatel v čepci“ od Görnera, zčeštěn od Mirovského, a Albinho „Útěk do Afriky“ vzaty jsou z oboru veseloher a jsou co do ceny vesměs sobě skoro rovné. Jelikož to byla pouhá reprize z nedávných dnů, není nutno, abychom o nich opět šířeji mluvili; podotýkáme, že byla tenkrát opět soubra výborná, až na jednotlivé poklesky v mluvě herců, které se nás nemile dotkly a proudy hry na úkor byly. Podivno nám ale jest, že se na nás sype najednou tolik veseloher a frašek, kdežto se čino- a truchlohra světla božího straní. Přiznáváme se, že radi vidíme paní Peškovou, kdykoliv vystoupí, ale že má celý repertoár jen tak-řka na jejich bedrách spočívat, to jest přes příliš, a nebylo by divu, kdyby i ona se konečně opřela zneužívání jejich sil. — 4. září. „Břetislav a Jitka,“ historický děj v 5 jedn. od K. E. Eberta, překlad od Svobody. Dobře učinil spisovatel, že se vyhnul ostře naznačujícímu názvu svého plodu, pokřtív jej historickým dějem. Bože, co se dá vše pod ten název vtěsnati! A kdyby se jen byl spisovatel držel historie a předvedl nám aspoň něco jí podobného; k tomu bylo by třeba jiných charakterů, než je jich panem spisovatelem v historickém ději (mimocho-dem řečeno: název tento sám je již holý nesmysl) utvořeno. Břetislav ztrácí v rachotícím pathosu pravdu a důstojnost; císaře Kunrada zahanbuje spisovatel již při prvním výstupu coram populo, dávaje mu jako školnímu chlapci vyprávěti Přeslavem, co se v Čechách již od šedého soumraku dějinného stalo, až mu zároveň přisobuje právo nu lénno české — a císař se musí zhroutit nad tím, že byli a jsou v Čechách tak bezbožní lidé, o nichž on dosud nevěděl; líčí císaře takovým flegmatickým tónem, že nechápeme, jak by byl podobný muž mohl za tehdejších dob dosednouti na císařský stolec. Jitku předvádí spisovatel v celém díle jako ženštinu, která žijíc jen pro okamžik, neví že dříve žila a že bude dále žiti, páska duševního jejího života přetržena jest v každé scéně; mluví-li

s otcem, horuje k němu s dětinskou láskou, mluví-li s Břetislavem, nezpomene si naň. Nechceme zde ani připomínat té primitivní scény, kde se ponejprv setkají s Břetislavem — v marionetkách se nemůže lépe podařit! A což ten intrigán Přeslav, který musí všude nastavovat uši, kde mu rozum a duch nestačí. Jsou-li hlavní osoby již podobného rázu, což bychom ještě mluvili o vedlejších. Co pak se týče uspořádání děje, nemůžeme i tu ničeho pochvalného říci; jednolitě scény jsou sice samy o sobě dobré, některé však uvádějí se, aniž by člověku možno bylo uhadnout, proč se vlastně uvádějí; na př. příchod Přeslavův do kláštera. Dostí však, ta jednoduchá píseň o Břetislavu a Jitce, již každý dobře zná, má desetkrát vyšší ceny do sebe, než onen pětiaktový neladný aparát. Souhra byla kusu odpovídající, jak to bývá vždy, kde se objeví na jevišti více než tři neb čtyři osoby. Namáhali-li se zastupitelé hlavních úloh, aby kus nad vodou udrželi, přičinili se opět vedlejší herci, aby, co ještě dobrého bylo, člověku zhnusili, lámajíce při tom řeč a koktajíce až milo. Návštěva byla střední; vzdor tomu se ale tleskalo nad míru a což zvláště nepříjemné, v nečas, tak že se to podobalo spíše ironii. — 7. září. Byla benefice paně Sekyrová — čtyři ta slova dostačí celé kritice. „Žižkův meč“ a „Rekrutýrka v Kocourkově“ bavily obecenstvo při výtečné souhře dobře. Pan beneficiant si nemůže stěžovat na návštěvu; doufáme že ani obecenstvo pro tenkrát naň; jestli by byv ale nebožtík náš Klicpera býval srozuměn se změnami v úloze Ladoně-Jasoně, za jistou příčinou učiněnými, dovolujeme si pochybovat.

— Pan Josef Bergmann, hudební skladatel, a p. Em. Meliš, redaktor těchto listů, sestavují a co nevidět vydají „Průvodce v oboru českých písní pro jeden a vícero hlasů.“ Bude to úplný seznam všech v tomto století tiskem vyšlých českých písní, duett, terzett, kvartett a sborů, a překlady cizích písní, arií atd. tiskem vyšlých. Skladby tyto rozvrženy jsou a) na vlastenecké, b) vlastenecko-společenské, c) společenské, d) milostné, e) vážné, f) žertovné, g) příležitostné. U každé písně pro jeden hlas s průvodem piana udáno jest jméno skladatele, básníka a nakladatele, pak pro jaký hlas a ku které příležitosti se píseň hodí. Totéž udáno jest u písní pro více hlasů. Větší část písní jest stručným přísudkem opatřena. Ku konci přidány budou stručné životopisy skladatelů těchto písní. Doufáme, že tento „Průvodce“ všem slav. zpěv. spolkům, uspořadatelům besed, učitelům, zpěvákům a zpěvačkám vítán bude, a to tím více, anto se uahlednutím do této knížky mnohé často marnéhopoptávání uspoří.

— Stavitel p. Šalanda v Praze vypracoval pěkný nákres pantheonu a podal jej komisi Svatoborem k účeli tomu sestavené.

— Pán Václav Lhota, úd „Hlaholu“ věnoval k instalaci Magnana, maršálka francouzského za velmistra svobodných zedníků řádu tomu kantatu k počtě svobodných zedníků od W. Am. Mozarta. Maršálek Magnan přijal dedikaci a poslal p. V. Lhotovi následující list: „Pane! Obdržel jsem kantatu, jejížto zasláním jste mne poctil. Byl jsem velmi povděčen za tuto zásilku z Vaší strany a mám tu čest, obnoviti veškeré své díky. Přijměte pane, ujištění mých citů za toto věnování. — Maršálek Magnan, velmistr řádu svobodných zedníků.“

— Vrchní ředitelství českého prozatímního divadla ponecháno bude po čas běžícího kontraktu pro zemské divadlo posavadnímu řediteli p. Fr. Thoméovi, artistické řízení však bude svěřeno panu Pavlu Švandovi ze Semčic. Pro posud neobsazený obor prvních milovnic v tragédiích vyšších nalezena jest prý již nová mladistvá mnohoslibná začátečnice. Zpěvačkou pro vaudeville a frašku má se státi sl. Boschettiova. Pro mladé komiky bude opětně povolán p. Vilhelm, pro obor otcův zase p. Chramosta.

— Sbor zpěváků a zpěvaček zatímního českého divadla, zcela neodvislý od divadla německého, co nevidět bude pro české opery sestaven. Mladé zpěvačky a zpěváci, jenž chtějí býti engažováni, nechť se hlásí až do 20. t. m. u pana kapelníka Mayera (v Kocích číslo 532 a 33—I).

— Kapelníkem Pražské tělocvičné jednoty „Sokol“ není jak jsme v těchto listech oznámili p. Koubek, nýbrž p. Sakař.

— Dílnu malíře Rudolfa Müllera, jenž právě dohotovil velký oltářní obraz, představující sv. Trojici a ustanovený pro chrám v Starém Sedle, poctil svou návštěvou v úterý Jeho Em. kardinál arcibiskup kníže Švarcenberg a včera Jeho Exc. pan vicepresident místodržitelství svob. p. Kellersperg.

— Žofinská akademie. Solová a sborová cvičení pro dámy začnou se jako již lonského i letošního roku 1. října. Cvičením tímto poskytuje se našim spanilomyslným dámám výborná příležitost, že se mohou v solovém zpěvu zdokonaliti a v souzpevu utvrditi a se tak pro veřejné vystoupení v salóně připraviti. K cvičením mohou se přihlásiti všechny dámy, kteréž již nějaké hotovosti ve zpěvu mají. Zaručuje se jim všechna pohlaví jejich povinnovaná šetrnost a stojí všem pp. rodičům, resp. pp. máterím volno, cvičení přítomnu býti. Cvičení budou se odbývati jednou v týdně vždy dvě hodiny trvající a nebude se za ně platiti nic. Zvouce všechny hudby mi-

lovné dámy k účasti se těchto cvičení, domníváme se, že naše dámy za Vídeňskými, jež se již dávno v podobný sbor sestoupily, po zadu nezůstanou, a že se příležitosti uchopí, již si mohou mnohou hodinu osladiti a mysl svou po domácích pracích zotaviti, jelikož jest nedostatek ušlechtilější zábavy v našem městě dost a dost citelný. — Tímtež dnem otevře se běh pro dámy, jež minějí zvoliti si stav učitelek piana a zpěvu. Nedostatek školy, v níž by se mohly mladé dámy, jež se k učitelství hudebnímu odhodlaly, s methodou obeznámiti, cítil se u nás již dávno, a byl příčinou mnohého nezdařilého výsledku. Běh bude trvati 9 měsíců; výminky, pod nimiž do běhu vstoupiti bude lze, budou prospěšné. — Žáci pro zpěv a piano přijímají se od nynějška až do 15. října. Všickni žáci zpěvu a piana budou se vyučovati v hudební theorii, harmonii a ve vědách k hudbě potřebných zdarma. Jelikož se v ústavě pracuje spravedlivě a všechny síly jeho směřují jen k tomu, aby důvěru obecnstva si zachovaly, a ústavu nová získaná síla v osobě pana Ferd. Hellera, ředitele zpěváckého spolku „Hlaholu“, o jehož zdatnosti, horlivosti a vytrvalosti velevážené naše obecnstvo mnohokrát již se přesvědčilo, tohoto snažení novým rukojemstvím jest: koji se ústav nadějí, že hudby-milovné a šlechtetnomyslné naše obecnstvo, jež rádo spravedlnosti průchodu dává, ústavu náklonnost svou prokáže a jemu podpory hmotné i morální neodepře. — Přihlášeni se ke sboru a pro učení ve zpěvu a pianě mohou se učiniti v místnostech ústavu v Kuhlmannově domě, č. p. 208-II. v úterý, ve čtvrtek a v sobotu od 10 do 1 hodiny.

Listárna.

Slavnému zpěv. spolku v P. Bergmannovy písně můžete dostat jednolitě u p. Fleischera v Praze. „Šatek“, píseň žertovná nachází se také v nich. — Panu kap. St. v Z. Ouvertur od slovanských skladatelů máme několik; avšak pro harmonii musejí se dát uspořádati. — Sl. zpěv. sp. S. ve V. Smíšených sborů s českými slovy je velmi málo. Příčinou toho jest, že se na venkově, kde to možná, netvoří ženské sbory. Jaká zajímavost by tu vznikla při produkci, kdyby se smíšené sbory dávali mohly? Neznáme ani jedinkého města mimo Prahu, kdeby takový ženský sbor se nacházel. Radím Vám tedy, byste k tomu hleděli, poznenáhla takový sbor utvoriti; české dívky budou zajisté rády v něm účinkovat. — Divad. ochotníkům v T. Netištěné kusy, v bibliotéce st. divadla se nacházející, budeme Vám moci opatřit. Operu „Nápoj lásky“ máme úplnou v partituru.